

פעמונית קיפחת *Campanula rapunculus* פורחת

בחבל הים-תיכוני (מאי 2017)

כתבה: ערגה אלוני

פעמונית קיפחת *Campanula rapunculus* (פעמוניתיים), היא צמח עשבוני זקוף, דו או רב-שנתי, המתנשא לגובה של עד מטר אחד. הגבעול הראשי גלילי בעל שערות זיפיות בהירות לכל אורכו. במגע עם הגבעול מורגש שהוא בעל צלעות עדינות. הענף הראשי מתפצל לכמה ענפים משניים צדיים ועל כולם מתפתחים פרחים. לפעמונית שתי צורות עלים: עלי בסיס פשוטים הקרובים לקרקע המתפתחים בחורף, פטוטרם ארוכה והטרף מוארך. בהמשך צמיחת הגבעול העלים הולכים ומתקצרים לקראת קצה הגבעול. והם יושבים, פשוטים, מחודדים בראשם ובעלי שפה מעט גלונית. שטח פני העלה מכוסה זיפים רכים, מסודרים לסירוגין לאורך הגבעול.

פעמונית קיפחת. צילמה: ערגה אלוני ©
מימין - מראה כללי; משמאל - הגבעול המצולע עם שערות זיפיות. העלים פשוטים ומסורגים
להגדלה - לחצו על התמונות

פרחי הפעמונית נכונים, דו מיניים, צבעם תכול, סגול בעל גוונים שונים וגם לבן. הפרטים הלבנים הם במיעוט. הפרחים מסודרים בתפרחת דמוית שיבולת או אשכול. אורך הפרח 2 ס"מ. אונות הגביע 5 מאוחות בבסיסן ובהמשך חובקות את הכותרת ב-5 שינים מוארכות. הכותרת דמוית פעמון. עלי הכותרת מאוחים עד מחציתם לצורת צינור, בחלק העליון אונות הכותרת חופשיות ומחודדות מעוטרות בעורקם כהים מקבילים.

פעמונית קיפחת - פרחים בצבעי כחול, סגול ולבן. צילמה: ערגה אלוני ©
להגדלה - לחצו על התמונות

פעמונית קיפחת. צילמה: ערגה אלוני ©
מימין - צמח בשיא הפריחה; במרכז ומשמאל - עמוד תפוחת מרכזי וענפי פריחה צדדיים
להגדלה - לחצו על התמונות

בפרח 5 אבקנים, הזירים והמאבקים רחבים והם צמודים אנכית לעמוד העלי. האבקנים מבשילים ראשונים. עם ההבשלה הזירים משנים עמדתם ונוטים לכוון צינור הפרח והמאבקים משחררים כמות רבה של אבקה שנדבקת על עמוד העלי. עמוד העלי ארוך, נמוך במעט משולי צינור הכותרת. בטרם הבשלת העלי הצלקות בלתי נראות. עם התבגרותן נחשפות 3 צלקות שמתארכות, ופונות לכוון דפנות צינור הכותרת, וקצותיהן מתכופפים אחורנית. שחלת הפרח תחתית. ההאבקה נעשית ע"י חרקים מבקרים המתלכלכים באבקה ומעבירים אותה לפרח אחר. דבורים נראו כשהם דוחפים רגליהם אל בין זירי האבקנים כדי לחפש אבקה וצוף. הפרחים מואבקים גם בהאבקה עצמית. הפרי הלקט בעל 3 מגורות אורכו גדול פי 3 מרוחבו, לאורכו צלעות. אונות הגביע שאינן נושרות ונותרות צמודות להלקט. פיזור הזרעים נעשה דרך 3-5 נקבים. הזרעים הקטנים מתפזרים ע"י תנועת

הגבעול המנער את ההלקטים והזרעים מתפזרים החוצה.

פעמונית קיפחת. צילמה: ערגה אלוני ©

מימין לשמאל לפי הסדר - 1. הפרח דמוי פעמון מאוחה בבסיסו, במרכז העלי והאבקנים; 2. עלי הגביע, הכותרת ובמרכז אונות הצלקת; 3. דבורה נדחקת בין האבקנים שעדיין צמודים לעמוד העלי; 4. מקבץ פרחים בשלבים שונים של הפריחה

להגדלה - לחצו על התמונות

פעמונית קיפחת היא צמח שכיח הגדל בבתה, בחורש, בחורשות נטע האדם ובמדרונות סלעיים. הוא נפוץ בצפון הארץ ובמרכזה. הצמח גדל בשמש ובחצי צל בקרקעות מנוקזות, חרסיתיות או חוליות חרסיתיות. תפוצתו העולמית של הצמח משתרעת באזור הים התיכון, אירופה כולל בדרום שבדיה דנמרק ואנגליה, במערב אסיה ובצפון אפריקה. בארץ גדלים 15 מיני פעמונית, 7 מהם אנדמיים לארץ.

פעמונית קיפחת היא צמח חשוב: היא משמשת למאכל ומינים אחדים טופחו כצמח תרבות. החלק הנאכל בצמח הוא השורש השיפודי והעלים. הצמח גודל באירופה כצמח מאכל המוכר בשם Rampion. אברי הצמח נאכלים לאחר חליטתם מים. טעמם מתקתק. אברים אלה נאספו בטרם החלה הפריחה.

בתרבות טופחו מספר מינים של פעמונית. אחדים משמשים לגינון ואחרים כפרחי קטיף הנסחרים בבורסה.

ספרות:

זהרי מ 1987 כל עולם הצמחים. עם עובד.

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

campanula-rapunculus-rampion-bellflower <https://www.foodforests.eu>

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2017 פעמונית קיפחת *Campanula rapunculus* פורחת בחבל הים-
תיכוני (מאי 2017), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

<https://www.kalanit.org.il/campanula-rapunculus>